

Reģionu komitejas atzinuma projekts par tematu “eiropas stratēģiskie pamatnorādījumi starptautiskai sadarbībai zinātnes un tehnoloģiju jomā”

(2009/C 200/02)

REĢIONU KOMITEJA

- uzsver, ka vietējām un reģionālajām pašvaldībām ir īpaši svarīga loma Eiropas pētniecības telpas (ERA) īstenošanā;
- uzsver, ka Eiropas Komisijai un dalībvalstīm būtu jāveic nepieciešamie pasākumi, kas ļautu efektīvi un pilnībā iesaistīt vietējās un reģionālās pašvaldības ar ERA saistītu iniciatīvu pārvaldībā;
- atzīst ES un tās kaimiņvalstu sadarbības nepieciešamību zinātnes un tehnoloģiju jomā. Šajā ziņā būtu jāparedz kaimiņvalstu līdzdalība ne tikai ES pētniecības pamatprogrammā, bet arī citos ERA aspektos, piemēram, pētniecības programmu un infrastruktūras koordinēšanā, zināšanu apmaiņas principu ieviešanā un atvieglotas pētnieku mobilitātes sekmēšanā;
- vēlas, lai Septītās pamatprogrammas, struktūrfondu un Konkurētspējas un inovāciju pamatprogrammas līdzekļu izmantošana tiktu saskaņota, jo, kā minēts iepriekšējos RK atzinumos, tas ir svarīgi nolūkā nodrošināt ES konkurētspēju un kohēzijas politikas, pētniecības politikas, kā arī inovācijas politikas savstarpēju sinerģiju valsts un reģionālajā līmenī.

Ziņotājs: Lahti pilsētas mērs Jyrki Myllyvirta kgs (FI/PPE)

Atsauces dokuments

Komisijas paziņojums Padomei un Eiropas Parlamentam "Eiropas stratēģiskie pamatnorādījumi starptautiskai sadarbībai zinātnes un tehnoloģiju jomā"

COM(2008) 588 galīgā redakcija

I. IETEIKUMI POLITIKAS JOMĀ.

REGIONU KOMITEJA

Saistība ar vietējām un reģionālajām iestādēm un RK

1. uzsver, ka vietējām un reģionālajām pašvaldībām ir īpaši svarīga loma Eiropas pētniecības telpas (ERA) īstenošanā. Tās ir galvenie dalībnieki reģionos notiekošās pētniecības un jauninājumu stratēģijas izstrādāšanā, tās bieži pārvalda pētniecības iestādes un atbalsta jauninājumiem labvēlīgu vidi, jo tām ir nepieciešamā pieredze. Turklāt parasti pilsētām vai reģionālajām pašvaldībām ir atzīta juridiskā kompetence un savs pētniecības budžets, vai arī tās citādi būtiski sekmē un līdzfinansē pētniecības un izstrādes darbu. Efektīva vietējā un reģionālā līmeņa iestāžu sistēma ir būtisks faktors veiksmīgu un rezultatīvu pētniecības pasākumu plānošanā un ieviešanā;

2. tādēļ vietējās un reģionālās pašvaldības ir vienas no galvenajiem ieinteresētajiem, lai padziļinātu politikas un iniciatīvas, kas vērstas uz ERA padziļināšanu un ievērojamāku paplašināšanu, jo īpaši tajā paredzēto virzību uz spēcīgu pētniecības un augstākās izglītības iestāžu darbību, kuras pamatā ir jauninājumiem labvēlīga vide, starptautiskā sadarbība un saskaņota pētnieciskā darbība;

3. uzsver pilsētu un reģionu īpašo nozīmi jauninājumiem labvēlīgas vides attīstīšanā. To politika ne tikai būtiski ietekmē Eiropas pētniecības telpas izveidi no zinātnieku mobilitātes viedokļa, jo zinātniekus piesaista tikai daudzpusīga, toleranta un jauninājumiem labvēlīga vide, bet pilsētas ir arī pētniecības infrastruktūras izveides virzītājspēks. Šajā sakarā jāatzīmē vietējās inovācijas politika, tehnoloģiju centri, uzņēmējdarbības inkubatori, zinātnes parki un riska kapitāla fondi (1);

Vispārējās piezīmes

4. uzskata, ka izvirzītā iniciatīva ir svarīgs ieguldījums Eiropas pētniecības telpas padziļināšanā un paplašināšanā. Komiteja savā atzinumā "Eiropas pētniecības telpa – jaunas perspektīvas" (1) atzīmēja nepieciešamību īstenot pasākumus Eiropas pētniecības telpas izveides procesa paātrināšanai, kas būtu solis uz priekšu, lai padarītu Eiropas ekonomiku par viskonkurētspējīgāko ekonomiku pasaulē (2);

5. uzsver, ka Eiropas Komisijai un dalībvalstīm būtu jāveic nepieciešamie pasākumi, kas ļautu efektīvi un pilnībā iesaistīt vietējās un reģionālās pašvaldības ar ERA saistītu iniciatīvu pārvaldībā (2). Zināšanām un inovācijai jāklūst par tautsaimniecības virzītājspēku; vietējo un reģionālo pašvaldību aktīva līdzdalība ERA pozitīvi ietekmēs ražīgumu un konkurētspēju;

6. norāda uz pilsētu un reģionu īpaši svarīgo nozīmi starptautiskajā sadarbībā zinātnes un tehnoloģiju jomā. savas pētniecības politikas ietvaros ievērojami veicina Eiropas ieguldījumu pētniecībā un dinamiskas Eiropas Pētniecības telpas izveidi, veicot plānošanas, strukturālus un likumdošanas atbalsta pasākumus (1);

7. atzinīgi vērtē paziņojumu, jo īpaši norādot uz tā mērķi stiprināt ES zinātnisko un tehnoloģisko pamatu, sekmēt tās rūpniecības konkurētspēju un palīdzēt risināt vispasaules problēmas, ņemot vērā atbildīgu attieksmi pret norisēm visā pasaulē;

8. atgādina Eiropas Komisijai, ka Komiteja cieši sekos, lai tiktu ievērots līdzdarbības princips attiecībā uz pilsētām, "visām dalībvalstīm un iesaistītajām valstīm, kā arī ieinteresētajām personām, piemēram universitātēm, pētniecības organizācijām, pilsonisko sabiedrību un uzņēmējiem, kas būtu aktīvi jāiesaista Eiropas pētniecības telpas pārvaldībā" (3), kā arī tiktu norādīts uz subsidiaritātes principu un "mainīgās ģeometrijas" principu;

9. atzīst ES un tās kaimiņvalstu sadarbības nepieciešamību zinātnes un tehnoloģiju jomā. Šajā ziņā būtu jāparedz kaimiņvalstu līdzdalība ne tikai ES pētniecības pamatprogrammā (4), bet arī citos ERA aspektos, piemēram, pētniecības programmu un infrastruktūras koordinēšanā, zināšanu apmaiņas principu ieviešanā un atvieglošanas pasākumu ieviešanā (5);

(3) Padomes secinājumi "Lubļanas procesa" uzsākšana – virzība uz pilnīgu EPT izveidi", ST 10231/08, 2008. gada 30. maijs.

(4) Skat. Komisijas paziņojumu par vispārējo pieeju EKP partnervalstu līdzdalībai Kopienas aģentūrās un Kopienas programmās, COM(2006) 724 galīgā redakcija, 04.12.2006.

(5) COM(2007) 161 galīgā redakcija.

(1) CdR 83/2007 fin.

(2) CdR 283/2008 fin.

10. uzsver, ka zinātnes un tehnoloģiju jomā svarīga ir sadarbība ar kaimiņvalstīm, kurām arī var būt liela ietekme uz reģionālo attīstību Eiropas Savienībā. Tas var attiekties uz Krieviju, kurai ir ievērojama zinātnes un tehnoloģiju kapacitāte, bet arī uz Austrumeiropu, Balkānu valstīm un ES neietilpstošām Vidusjūras reģiona valstīm;

Pastāvošo ES pētniecības programmu nozīme un finanšu instrumenti Eiropas pētniecības telpas pieejamībai kaimiņvalstīs

11. atzinīgi vērtē pasākumus, kas Septīto pamatprogrammu un Konkurētspējas un jauninājumu pamatprogrammu (CIP) dara pieejamu kaimiņvalstīm, tādējādi piešķirot minētajām programmām papildu teritoriālo dimensiju;

12. atgādina EPT ekspertu grupas secinājumus⁽¹⁾ par valstu un reģionu ieinteresēto personu pieaugošo nozīmi būtiski jaunu Eiropas iniciatīvu (piemēram, ERA-NET tīkli, Eurostars, Eiropas Tehnoloģijas institūts vai *Joint Technology un Cluster*) izstrādāšanā;

13. vēlas, lai Septītās pamatprogrammas, struktūrfondu un Konkurētspējas un inovāciju pamatprogrammas līdzekļu izmantošana tiktu saskaņota, jo, kā minēts iepriekšējos RK atzinumos, tas ir svarīgi nolūkā nodrošināt ES konkurētspēju un kohēzijas politikas, pētniecības politikas, kā arī inovācijas politikas savstarpēju sinerģiju valsts un reģionālajā līmenī⁽²⁾;

14. noteikti uzsver, ka Eiropas pētniecības, apmācības un inovācijas spējas ir jāstiprina, atbalstot pētniecības infrastruktūru, pētniecību MVU, ar pētniecību saistītu reģionālo kopu vajadzībām, lai atbrīvotu pētniecības potenciālu ES "konverģences" reģionos, risinātu "zinātnes" un sabiedrības "jautājumus" un sekmetu "horizontālos" pasākumus starptautiskās sadarbības jomā⁽³⁾;

15. atbalsta inovācijas jēdziena plašu skaidrojumu, kas aptver sociālās un humanitārās zinātnes un to produktīvo mijiedarbību ar pilsētu un reģionu kultūru attiecīgajās teritorijās;

16. norāda, ka pētniecības iestāžu un starptautisko tīklu līmenī kritiskās masas sasniegšanas mērķis ir atkarīgs no pētījuma temata, jomas un dalībniekiem. Attiecībā uz starptautiskajām partnerībām nevajadzētu piemērot pieeju "viens risinājums der visiem";

(1) EPT ekspertu grupas ziņojums "Opening to the world: International Cooperation in Science and Technology".

(2) CdR 263/2007 fin.

(3) CdR 155/2005 fin.

17. atgādina par zaļajā grāmatā⁽⁴⁾ noteikto mērķi atrast pienācīgs līdzsvars starp iestāžu un konkurējošo finansējumu. Saskaņā ar iepriekšējos atzinumos pausto viedokli par līdzīgiem jautājumiem Komiteja aicina turpināt debates par pienācīgu līdzsvaru starp pētniecības iestāžu pamatfinansējumu un uz konkurenci balstītu finansējumu;

18. kā uzsvērts tās iepriekš paustajā nostājā⁽⁵⁾, Komiteja uzskata, ka rezultatīvāka ir zinātnieku un viņu komandu veikta interesantu un noderīgu pētniecības tematu izvēle un horizontālu tīklu izveide (augšupēja pieeja), nevis šo procesu stingra pārvaldīšana no augšas, tādējādi veidojot formālu sadarbību;

19. aicina izveidot efektīvu daudzlīmeņu pārvaldības sistēmu, lai nodrošinātu politikas saskaņotību attiecībā uz programmām, kurās ir iesaistīti vairāki līmeņi un vairākas ieinteresētās puses⁽²⁾;

Pētnieku mobilitāte

20. pilnībā piekrītot tam, ka būtisks faktors starptautiskajā sadarbībā zinātnes un tehnoloģiju jomā ir pētnieku mobilitāte, Komiteja uzsver šādus aspektus:

— Eiropas Pētniecības telpas attīstības nolūkos ir īpaši svarīgi gūt panākumus zinātnieku mobilitātes veicināšanā, tostarp veikt nepieciešamos tiesību aktu pielāgojumus tādās jomās kā uzturēšanās tiesības un pensijas, kā arī īstenot ģimenei draudzīgus atbalsta pasākumus⁽⁵⁾;

— karjeras iespējas un pētnieku mobilitāte⁽⁶⁾ būtu jāsekmē, nosakot optimālu politiku kopumu, izmantojot valstu un Kopienas instrumentus un turpinot attīstīt pētnieku prasmes. Sabiedrībā, jo īpaši jauniešu vidū, jāveicina interese par pētniecību un inovāciju;

21. uzsver nepieciešamību piesaistīt augsta līmeņa zinātniekus no valstīm, kas nav ES dalībvalstis, un tādēļ uzsver ES mobilitātes veicināšanas programmu, piemēram, programmas "Marija Kirī", nozīmi, un atzinīgi vērtē atbalsta pasākumus, kas atsevišķos reģionos ir veikti, īstenojot zinātnieku atgriešanās veicināšanas programmas⁽⁵⁾;

(4) COM(2007) 161 galīgā redakcija.

(5) CdR 83/2007 fin.

(6) Galveno jautājumu dokuments 2009 – Konkurences padomes ieguldījums pavasara Eiropadomes darbā.

Vispārējā pētniecības infrastruktūra un atvērtās pētniecības programmas

22. piekrīt Pētniecības padomes 2008. gada 30. maija secinājumiem, kuros tā Komisiju un dalībvalstis aicina atbalstīt vietējās un reģionālās pašvaldības, tām pieprasot, būvējot un ieviešot mūsdienīgas pētniecības infrastruktūras. Tādēļ Komiteja ir ieteikusi

- nodrošināt, lai vietējās un reģionālās pašvaldības būtu pilnībā iesaistītas Eiropas Pētniecības infrastruktūru stratēģijas foruma (ESFRI) ⁽¹⁾ ceļveža izstrādāšanā un jo īpaši prioritāšu noteikšanā saistībā ar jau apstiprinātajiem 35 galvenajiem Eiropai svarīgajiem projektiem,
- ņemt vērā reģionālo un vietējo pašvaldību nozīmi un to iesaisti Eiropas pētniecības infrastruktūrā,
- nodrošināt, lai vietējās un reģionālās pašvaldības būtu patiesi iesaistītas efektīvā Eiropas pētniecības infrastruktūru pārvaldībā ⁽²⁾;

23. uzsver reģionālo un vietējo pašvaldību svarīgo nozīmi kopīgo pētniecības programmu – arī tādu, kurās iesaistītas trešās valstis – izstrādē, jo tās vistiešāk saskaras ar īpašajiem vietējiem apstākļiem gan zinātnisko tehnoloģiju, gan uzņēmējdarbības jomā, un līdz ar to arī pārzina sadarbības nosacījumus stratēģiskajās jomās ⁽³⁾. Vairāki Eiropas reģioni jau piedalās un sekmīgi piemēro pētniecības programmu saskaņošanas un sadarbības instrumentus, piemēram, ERA-NET projektos. Ne tikai dalībvalstis, bet arī pilsētas un reģionālās pašvaldības būtu jāiesaista sadarbības līgumu sekmēšanā kopējās plānošanas ietvaros ⁽⁴⁾;

Subsidiaritāte, proporcionalitāte un labāks regulējums

24. norāda, ka paziņojumā nav ņemti vērā vietējie un reģionālie aspekti un Eiropas Komisija tajā nav sniegusi ietekmes novērtējumu. Šis atzinums attiecas un vietējo un reģionālo pašvaldību

kompetenci un tajā īpaši uzsvērtā starptautiskās sadarbības zinātnes un tehnoloģiju jomā nozīme attiecībā uz pilsētām un reģioniem.

II. PIELIKUMS.

Papildu informācija par Eiropas Komisijas paziņojumu

Paziņojums tika sagatavots kā atbilde uz Padomes 2008. gada februāra sanāksmes secinājumiem, un tas ir viena no Komisijas iniciatīvām pēc publiskajām diskusijām par Eiropas pētniecības telpas nākotni ⁽⁵⁾. Tāpat jānorāda, ka tas sagatavots arī saskaņā ar 2005. gadā notikušā Pasaules informācijas sabiedrības sammita (WSIS) secinājumiem.

Sagatavojot paziņojumu, Komisija vēlējas palielināt Eiropas pētniecības intensitāti un atvieglot jauno tehnoloģiju izmantošanu, lai efektīvāk risinātu galvenās problēmas, ar kurām saskaras mūsdienu sabiedrība.

Ņemot vērā to, ka joprojām jāpadziļina un jāpaplašina Eiropas pētniecības telpa, izmantojot pastiprinātu sadarbību ar starptautiskajiem partneriem, Septītā pētniecības pamatprogramma ir atvērtā trešām valstīm un tajā iekļauti vairāki jauni instrumenti starptautiskās sadarbības sekmēšanai. Septītā pētniecības pamatprogramma tomēr ietver tikai nelielu Eiropā notiekošās pētniecības daļu. Tādēļ paziņojumā ierosināti jauni stratēģiskie pamatnorādījumi, kas ietver vairākus pamatprincipus un darbības pamatnostādnes. Šās jaunās shēmas ietvaros veiktie pasākumi stiprinās Eiropas publisko un privāto dalībnieku iespējas, viņiem sadarbojoties ar partneriem un konkurentiem citviet pasaulē. Ierosinātie pamatprincipi veicinās zināšanu brīvu apriti – ES piektā pamatbrīvība – globālā līmenī, palielinot Eiropas zinātnes un tehnoloģiju atpazīstamību pasaulē un popularizējot Eiropas IKT zinātību pasaulē. Tas piešķirs Eiropas Pētniecības telpai starptautisku nozīmi, to darot pieejamu visai pasaulei, kā arī palielinās Eiropas konkurētspēju globālajā ekonomikā ⁽⁶⁾.

Briselē, 2009. gada 21. aprīlī

*Reģionu komitejas
priekšsēdētājs*

Luc VAN DEN BRANDE

⁽¹⁾ ESFRI – Eiropas Pētniecības infrastruktūru stratēģijas forums, <http://cordis.europa.eu/esfri/home.html>.

⁽²⁾ CdR 283/2008 fin.

⁽³⁾ CdR 283/2008 fin.

⁽⁴⁾ CdR 283/2008 fin.

⁽⁵⁾ SEC(2008) 430, 02.04.2008.

⁽⁶⁾ Komisijas paziņojums "Eiropas stratēģiskie pamatnorādījumi starptautiskai sadarbībai zinātnes un tehnoloģiju jomā", COM(2008) 588.